

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 24

Şubat 2016

Editörler: Elif Emir Öksüz, Deniz Aydemir Döke.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Pınar Yavuz.

Web Sorumlusu: Burak Sarı.

Ses Teknik Destek: Engin Albayrak.

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@gmail.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Editörden	3
İkinci Yıla Dair	4
Adamına Göre.....	8
Eğitim Camiası ve Engellilik	12
İbretliğim Ezelden, Kötüye Kullan Tez Elden	15
Yardım Edin Mikrosaldırıya Uğruyorum	16
Geri Dönüşümü Olmayan Çöp Projeler	20
Bizim İçin Başkaları Olmayınca.....	23
Balık Resimleri	25
Belgenizin Erişilebilirlik Denetimini Yaptınız mı?	27
İpucu Bombardımanı.....	33

Editörden

Değerli Okuyucularımız Hepinize Kocaman Bir Merhaba,

Dergimiz bu ay yirmi dördüncü sayısıyla sizlerle, yani artık EEEH Dergi tam iki yaşında. Çok heyecanlı, gururlu ve umutluyuz. Sizlere yine bomba gibi bir sayı hazırladık. Önce Burak Sarı'nın kutlama yazısıyla başlayalım. Dergimizin hazırlık sürecinde neler oluyor? Perde arkasında dönen dolapları merak eden varsa buyursun gelsin. İkinci yazımız Gülcan Altun'dan; hayatın her alanında yaşadığımız ayrımcı işgüzarlığa bir başka örnek, araba alım süreci. Eğitim camiasındaki neferimiz Pınar Yavuz bu ay eğitim alanında engelliliğin algılanışına dair harika bir yazı kaleme aldı. Konu eğitimden açılmışken, geçtiğimiz ay yaşanan görme engelli öğretmen arkadaşımızın gizli kameralarla kaydedilip, görüntülerinin servis edilmesi skandalı hakkında bir şeyler söylemeden geçemeyiz EEEH Dergi olarak. Tam burada sözü Homoibretus'a bırakıyoruz. İlke'nin diline düşenler, düşmeden önce düşüneceklerdi onu. Az bile söylemiş İlke. Deniz Aydemir Döke'den bir yardım çağrısı var bu ay. Mikrop saldırısına mı ne uğruyormuş, yardım istiyor. Ay İlke'nin yazısından sonra moda girdim galiba, neyse hemen aklımı başıma devşiriyorum sevgili okurlar. Daha önce dergimizde bahsedilen "mikrosaldırıcılık" kavramı bu ay Deniz'in kaleminden bizlerle. Of bu toplum, hiç değişmiyor, bir arpa boyu yol alamıyoruz. Acaba "Arpalar Gara Gılçık" adlı bir toplumu bilinçlendirme projesi mi yapsak? Gamze Sofuoğlu diyor ki, "çöpe gider o proje çöpe". Allah Allah neden böyle dedi ki şimdi? Okumadan anlayamazsınız, okuyunca dayanamazsınız. Bir proje nasıl olsa çöpe gitmez peki? İşte bir örnek, Mürşide Ciğerlioğlu'ndan. Şimdi de Eylem Yurtsever'in köşesine konuk olup fantastik bir masal dinlemeye ne dersiniz? Son iki yazımız ipuçları deposu. Engin Yılmaz, MS Word ile erişilebilir belgeler hazırlamayı anlatıyor. Tablolara başlık koymaktan tutun da, iki tıkla başlıkları işaretlemeye kadar pek çok yararlı ipucu burada. Elif Emir Öksüz de yeni öğrendiği ne varsa paylaşmış. Artık Youtube çok daha erişilebilir, Siri çok daha verimli olacak galiba.

Hepinize iyi okumalar. İki yıldır bizi hep desteklediğiniz ve motive ettiğiniz için sonsuz teşekkürler. Okuyucusu olmayan bir dergi, aslında yoktur. Yeni yaşamızda da gelişmeye, büyümeye ve sizlerle olmaya devam edeceğiz.

İkinci Yıla Dair

Burak Sarı

burakburaksari@gmail.com

Merhaba sevgili okur, dile kolay 2 yılı geride bıraktık. 2 yıl, bir insan hayatında çok uzun bir süre olmayabilir. Fakat içinde bulunduğumuz koşullar içerisinde, süreli bir yayım için hiç de kısa sayılmayacak bir süre. 2 yıl boyunca, yaşanan ayrımcılık vakalarını, teknolojik gelişmeleri, hatta toplumsal olayları kendi penceremizden yorumlamaya çalıştık.

Yazılarımızın internet sayfalarını kaplayan süslü cümleler bütünü olmasını değil, hayatın her alanını kapsayan hareketli bir üretim mekanizması olmasını istedik. Bu nedenle erişilebilir şekilde enstrümanını akort etmek isteyen de, kek yapmayı öğrenmek isteyen de sayfalarımızda bir şeyler bulabilir. Sesli otobüs ve ATM'ler için verilen mücadele süreçlerinden, ötekileştirmeye karşı verilecek mücadele yöntemine, rehber köpek eğitiminden, işaret dili öğrenimine ne ararsanız bulabileceğiniz bir şeyler vardır bizde. Gelecekleri ve yaşam hakları çalınan çocuklar için, erkek egemen toplumun şiddet ve nefret saldırılarına maruz kalan kadın ve LGBTİ'ler için, burjuvazinin kar hırsıyla katlettiği işçiler için de söyleyecek sözlerimiz vardı dağarcığımızda. Kısacası, yaşama dair ne varsa, içine bizim sözümüz de karışsın isteriz. Bizim sözümüzle başkasının sözleri harman oluştursun isteriz. Bunun içindir ki; cümlelerimiz akıp giderken; Nazım, Adnan Yücel veya Yaşar Kemal'in güzel bir dizesi konu verir yazının kalbine.

Bazen ben bunlarla da yetinmem, kendi arkadaşlarımla o güzelim cümlelerinden tırtıklamak isterim. Ama nerdeeee! Bizde iki tane editör var ki, ellerine düşmeye gör. Hemencecik enseleyiverirler. Onların bana ulaşabilmesi için bir okyanus devirmeleri gerçeğini düşünsem bile cesaret edemiyorum. Bir Gülcan var ki, kamyon çarpmışa çevirir insanı. Pınar bile kurtaramaz onun elinden. Tırtığımla sanıyorsanız yanılıyorsunuz, tamamen meslek etiğine uygun davranmaya çalışıyorum. Zaten ben ayakta uyuyordum, dergimiz yazılarını sayfasıyla götürenler varmış. Varmış var olmasına da, neden böyle bir yola girmiş anlayamadık. İsteseydi verirdik, mülkiyetçi değiliz ki.

Neyse, bu kadar dedikodu yeter. Dergimiz sayfalarında olmayan tek şey dedikoduydu, o da tamam oldu sayemde. Benim gibi bir yazarın olduğu derginin sırtı yere gelir mi? Tabii ki dedikodunun yeri yok. Zaten bizde yeri olmayan çok az şey var: Ayrımcılık, ötekileştirici davranışlar, ırkçı, faşist, homofobik, transfobik anti semit; vb. yaklaşımlar. Uğraştırmayın beni işte, insanları ayrıştırıcı, aşağılayıcı ne varsa o bizde yok işte.

Onun yerine güzel hayaller var. İmkânsızı imkânlı kılma iradesi var. Biz olma iradesi var. Bence, bu nedenle bu kadar kısa sürede böyle yoğun bir okuyucu ilgiyle karşılaştı dergimiz. Okuyucu derken, okuyucu yazar ayrımı da yok bizde zaten. Okurlarımız, güzel bir sahiplenme örneği göstererek kendi belleğinden dökülenleri dergimizle paylaşıyor. Bizde büyük bir keyifle onları okuyor, konuk yazar köşemizde yayımlıyoruz.

EEEH derginin yayımlanma süreci çok güçlü bir orkestranın işleyişine benzer. Yazılar ilk haliyle, tüm yazı kurulu tarafından okunur. Eleştiri ve öneriler doğrultusunda son halini alarak, Gülcan'ın şefkatli ellerine ulaşır. Burada imla hataları düzeltilerek editör klasörüne gönderilir. Editör kısmında Elif ve Deniz'in hassas terazisinden geçerek yayımlanmaya hazır hale getirilir. Son olarak Pınar'ın şaşmaz dikkatinden süzülüp seslendirmeye gönderilir. Genellikle yazarlar, kendi yazılarını seslendirirler. Seslendirme imkânına sahip olmadıkları durumlarda Engin Yılmaz, Pınar, Engin Albayrak, Gamze ve Elif'in muhteşem yorumuyla seslendirilirler. Seslendirmeler Engin Albayrak tarafından son haline getirilir. Bu kadar emek verilmiş harika bir yemeği güzelce servis etmek gerekir öyle değil mi? Ben de bu güzelim üretimi sizden esirgeyecek değilim ya. Hemen web sitemize yükler, sıcak sıcak ilginize sunarım.

Bu genel çalışma tarzımız. Fakat hayat şartlarını göz ardı etmemek gerekiyor. Bazı durumlarda, üzerimize düşen görevi yapabilme koşullarımız olmuyor. O zaman başka birisi görevi devralıyor. Örneğin, Engin hocanın işi olduğunda ses düzenlemelerini başkası yapabiliyor. Ya da benim işim olduğunda, web editörlüğünü. Birçok okurumuz, gönüllü olarak seslendirme yapmıştır mesela. Yani bireysel olarak değil, kolektif olarak varız. Onun içindir ki, EEEH ismi hepimizin ortak adıdır. Bu 2 yıllık süre boyunca, çok şey deneyimledik ve çok büyük tecrübe kazandık. Taşı kırmakta diyemesek de taşı gediğine oturtmakta hayli yol aldık. Ama henüz tam anlamıyla başarılı olmadık.

Biz burada ayrımcılığa karşı sayfalarca yazı yayımladık, ayrımcılık daha vahim bir hal almış yaygın bir sorun olma özelliğini koruyor. Erişilebilirlik, hala temel sorun olmaya devam ediyor. Engelliliğe dair çoğu sorunun çözümü sağlanmamışken, yeni yeni engelliler yaratacak çatışma ve savaşlar; akıl almaz bir halde devam ediyor. Biz; engellilik bir özür durumu değildir, erişilebilirlik koşullarının ve toplum önyargısının değişmesi halinde, kaş göz ayrımı gibi bir durum olacak diyoruz. Engellilerin organize etmiş olduğu bir toplantıda işgüzar bir bürokrat bütün ayrımcı zihniyetini kusarak “çocuklarımın hiç birisinde kusur yok” diyebiliyor. Kör bir öğretmen, ders işlerken kim olduğu belirsiz bir şahsiyet tarafından videoya alınarak, internette servis edilebiliyor.

Burada karamsar bir tablo çizmek istemem tabii ki. Mücadelemiz sonucunda değişen ve değişecek çok şey var. Ve EEEH dergi, yayım hayatı boyunca, bu güzel üretimlerine ve mücadelesine devam edecek. Eminim ki dergimiz 22. yaşını da görecek. Gelecek nesil beni gerçekten umutlandırıyor. 14 – 15 yaşında gençler inanılmaz derecede üretken ve yaratıcılar. Atakan Nalbant'ın ve Amine Ennur Aksoy'un dergimizde yayımlanmış olan yazılarını okuyan herkesin bu konuda benimle hem fikir olduğunu tahmin edebiliyorum. Biz varken de, bizden sonra da eşit, erişilebilir, engelsiz, özgür ve barış içerisinde bir toplum mücadelesinde EEEH Dergi hep var olacak buna inanıyorum. Dergimize nice yıllar dilerken, hepinizi umutla ve sevgiyle kucaklıyorum. Şiirin, edebiyatın, sanatın zararlı alışkanlık sayıldığı bir ülkede, alışkanlığından kopmamış ve hiç kopmayacak birisi olarak sözlerimi Ahmet Arif'in ölümsüz dizeleriyle sonlandırmak istiyorum.

Öyle yıkma kendini,

Öyle mahzun, öyle garip...

Nerede olursan ol,

İçerde, dışarda, derste, sırada,

Yürü üstüne - üstüne,

Tükür yüzüne celladın,

Fırsatçının, fesatçının, hayının...

Dayan kitap ile

Dayan iş ile.

Tırnak ile, diş ile,

Umut ile, sevda ile, düş ile

Dayan rüsva etme beni.

Gör, nasıl yeniden yaratılırım,

Namuslu, genç ellerinle.

Kızlarım,

Oğullarım var gelecekte,

Her biri vazgeçilmez cihan parçası.

Kaç bin yıllık hasretimin koncası,

Gözlerinden,

Gözlerinden öperim,

Bir umudum sende,

Anlıyor musun ?

Adamına Göre

Gülcan Altun

guleycane@hotmail.com

Benim çocukluğumda iki binli yıllar hele hele iki bin yılı özlemle beklenirdi. O gün sanki çok farklı şeyler olacakmış gibi gözlerde büyütülürdü. Özellikle biz çocukların gözlerinde. İki bin yılında kaç yaşında olacağımızı bile hesaplardık. Susanna Tamarro'nun bir dönem hayli popüler olan ve çok okunan kitabı Yüreğinin Götürdüğü Yere Git de bile buna dair bir bölüm vardı. Anneannesini torununa yazdığı notlardan birinde 2000 yılının 1 Ocak sabahı her şeyin aynı olacağını, güneşin gene doğacağını, kuşların aynı şekilde öteceğini yazıyordu. Oysa biz düşlerimizde uzaya gidecektik o yıllarda. Yıl 2016 oldu. 2000 yılından bu yana tam 16 sene geçti. Her şey hala aynı. Uzaya uzay mekiği ile ziyaretler başlamadı henüz. Astronotların araştırma ve keşif gezilerini tabii ki hariç tutuyorum Bunlar 2000 yılı öncesinde de olan şeylerdi zaten.

Değişen hiç mi bir şey yok peki hayatta. Elbette var. Mesela EEEH Dergi artık iki yaşında. Her yıl büyüyen canlılar gibi o da büyüyor. Dünyaya yeni nefesler ekleniyor ve artık ömrünü doldurmuş gibileri aramızdan ayrılıyor ne yazık ki. Gitmediğimiz ya da gidemediğimiz yerleri ziyaretlerimiz, dolayısıyla anılarımız yığılıyor. Deneyimlerimiz artıyor her geçen günle birlikte.

Ama değişmeyenler de var. Mesela engellilere bakış açısı. Erişilebilirlikteki tikanlıklar. Kendini geliştirip toplumun içinde yer alan onca engelliye rağmen düşünce tarzını bir arpa boyu yol aldırmayan insanlar.

2008 yılı Eylül ayında devletin engellilere sağladığı ÖTV'siz araç alımı imkânından faydalanıp bir araç almak için yakındaki bir bayiye gittik. Arabayı gördük. Anlaşmayı yaptık. Elimdeki paranın üstüne bir miktar kredi çekmem gerekiyordu ve o zaman o otomotiv firmasının anlaşmalı bankası INGBank oldukça avantajlı sunduğu faiz imkânıyla kredi veriyordu. Başvuruyu yaptık. Başvurum reddedildi. Anlam veremedik ve Vakıfbank'a müracaat ettik. Sıkıntısız bir şekilde kredimi de arabamı da aldım. Ama kafama takıldı, INGBank'ın genel müdürlüğüne mail yoluyla sordum. "Görme

engelliler araçlarını kendileri kullanmadıkları için banka uygulaması gereği görmeyenlere kredi vermediklerini" bildirdiler. Düşünebiliyor musunuz? Senin derdin verdiği kredinin ödenebilirliği, ben memurum ve ödeyebilecek durumdayım. Zira Vakıfbank krediyi verdi, arabayı ipotek etti ve 36 ay ben kredimi ödedikten sonra ipotek kalktı.

ÖTV'siz alınan araçlar birçoğunuzun bildiği gibi beş yıl süreyle satılamıyor ya da ÖTV'si ödenerek satılabiliyor demek daha doğru. Her neyse konumuz bu değil. 2015 yılında bu aracımı sattım ve yeni bir araç almak için hemen hemen tüm firmaları araştırdım. Bilirsiniz, yılsonlarında otomobil firmalarının birçok indirim ve faizsiz kredi kampanyaları olur. Ben de bu sefer faizsiz kredi ile aracımı almak istedim ve kafama uyan ve bu şekilde kredi sunan şirketleri araştırdım daha çok.

Bunlardan benim daha çok düşündüğüm Toyota ile başladım telefon görüşmelerine. 2014'de de bir ara arabamı değiştirmek için küçük çaplı bir araştırma yapmış, Toyota ile görüşmüş ve Toyota'nın yetkili satış temsilcisinden ÖTV'siz alınan araçlar için kredi verilmediğini öğrenmişim. Hatta aynı uygulama Hyundai'de de vardı gene görüşmem sonunda öğrendiğime göre. Ben de bunun genel bir uygulama olduğunu düşünüp la havle çekip o ara ekonomik durumumu zorlamak istemediğimden arabamı değiştirmekten vazgeçmişim.

2015'de araştırmalarımda yukarıda söylediğim gibi ilk Toyota'yı aradım. Satış temsilcisine faizsiz kredi almak istediğimi ve ÖTV'siz araç alıp alamayacağımı sordum. O da bana alabileceğimi söyledi. Ben geçen yılki görüşmemde aksinin söylendiğini belirttim, o da bana "olur mu öyle saçma şey" dedi. Bence de öyle saçma şey olmazdı ama olduruyorlardı işte.

Derken ben arabamı sattım. Peşin paramı hazırladım. Temsilciyi gene aradım. Kredi yetkilisine sordu ve "çok özür dilerim, ÖTV'siz alınan araçlara faizsiz kredi veremiyormuşuz" dedi. Kalakaldım. Arabamı da satmış ve tabiri caizse ortada kalmışım. Birçoğunuzun bildiği gibi ben hem görme hem de ortopedik engelli biriyim ve araba benim için elzem.

Bunun üzerine aynı markayı satan diğer bir bayiye aradım. Aynı yanıtı aldım. Satış temsilcisi dalga geçer gibi "ama faizli kredi alabilirsiniz" diyordu. E niye? Faizsizini

niye alamıyorum? Çünkü aracı zaten ÖTV'siz alıyordum. Size ne? Kendilerince bir arabada iki kıyak olmaz diye düşünüyorlar herhâlde. İyi de ÖTV'siz araç almak firmanın kıyağı değil ki! Devletin araçsız olamayacak daha önemlisi erişilebilirlik adına hiçbir düzenleme yapmamasının, sokaklarda yürütemediği, kaygı ve sıkıntı duymadan dışarı çıkaramadığı insanlara bir nevi verdiği rüşvet.

Bunun üzerine faizsiz kredi veren bir başka firmayı, son dönemlerde reklamlarını sıkça gördüğümüz Egea için FIAT bayisini aradım. Kredi yetkilisini aradı satış temsilcisi ve hemen kredi işlemlerim başlatıldı. Niye Fiat ikiletmezken, Toyota kılık yapıyordu? Deme ki keyfi bir şeyler vardı. Sinir oldum. Toyota'nın finans kuruluşunun mail adresini alıp bir yazı döşendim. Hırsımı alamadım. Faizsiz kredi imkânı sunan diğer bir markayı, yani Skoda bayisini aradım. Faizsiz krediyi ÖTV'siz araçlara verip vermediklerini sordum. Görüştüğüm temsilci, "veriyoruz" dedi. "Bakın" dedim, "Toyota'da aynı şeyi söyledi, sonra yan çizdi, emin misiniz?" Kadın kendinden emin, "Evet! Eminim" dedi. Mutlu oldum. Olması gereken şeylere, bir kazanımış gibi sevindiriyorlar resmen insanları. Neyse Skoda bir takım gerekçelerle bütçemin üstündeydi ve elimde sadece Fiat kalmıştı. Çünkü faizsiz kredi imkânını sunan Hyundai de bir kere daha yaptığım görüşmede kredi vermediğini söylemişti.

Toyota'nın finans kuruluşu ALJFinans mailimi alır almaz benim adını verdiğim bayiye aramış. Kredi yetkilisi beni verdiğim cep telefonumdan aradı. "Bir yanlış anlaşılma olduğunu, böyle bir şeyin olamayacağını, faizsiz kredi tabii ki alabileceğimi, ancak faizsiz kredi ile birlikte herkese uygulandığı üzere indirim imkânından faydalanamayacağımı, dolayısıyla aynı hesaba geldiğini" vs söyledi. ALJFinans'ın genel müdürlüğünden başka bir yetkili gene ayrı bir zamanda aradı ve bir yanlış anlaşılma olduğunu söyledi. Anlaşılan benden önce kimse bu konuda ısrarcı olmamıştı ve hiç böyle bir şey yaşanmadığından geçiştiriliyordu. Hatta kredi yetkilisi ile yaptığım görüşmede, "Fiat ve Skoda verirken Toyota'nın neden böyle saçma bir uygulamasının olduğunu sordum ve Skoda satış temsilcisi ile yaptığım görüşmede Toyota'nın yan çizdiği gibi yan çizip çizmeyeceklerini sorduğumu ekledim. Telefonda görüştüm bey, bir müşterimizde böyle bir intiba bırakmamız çok kötü dedi ve ben müşterilerini önemsedikleri için mutlu oldum.

Zira aynı görüşmeleri 2016 Ocak ayı başlarında düzenlediği faizsiz kredi kampanyası için Hyundai ile de yaptım. Önce satış temsilcisi ile görüştüm. Biliyordum faizsiz kredi

vermediklerini ama gene de sordum. Kredi yetkilisi ile bizzat görüşmek istediğimi söyledim ve görüştüm. Telefondaki hanımın bana söyleyebilecek hiçbir şeyi yoktu ama o yetkili biri de değildi. Bağlı olduğu yetkilisine sorup bana döneceğini söyledi ve öyle de yaptı.

Bana söylediği gerekçe neydi biliyor musunuz? "Engelim yüzde doksan üstü olduğu için faizsiz kredi verilemiyormuş" Nasıl yani? Görüştüğüm kimileri ya da kredi yetkililerinin kendileri ÖTV'siz araçlara ipotek konulmamasını gerekçe gösteriyorlar. Ancak öyle bir şey yok. Zira ilk aracımı alırken kredi çektim ve aracım ipoteklendi. Ayrıca faizsiz kredi verdiğini söylüyor bazı firmalar ama faizsiz kredi de sorun çıkartıyor. Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu. Bir diğer nokta ise yüzde doksan altında ve yüzde kırkın üzerinde olup da özel donanımlı ya da raporuna göre donanımsız araç alan kimselerin aracı da ÖTV'siz alınıyor. Yani ipotek konulamaz idiyse onlara da konulamaz. Ancak dediğim gibi öyle bir şey yok. Hatta geçen gün icra müdürlüğü yapan bir arkadaşım, "bir engelli aracının hacizde olduğunu ve satışa çıkardıklarını" söyledi telefonda. Üstelik kimi firmalar veriyor kimileri vermiyor. Demek ki firmaların keyfi bir uygulaması bu.

Aynı şekilde Hyundai'nin finans şirketinin de mail adresini aldım ve Toyota'nınkine benzer bir maili onlara da attım. Toyota'nın aksine ne arayan var ne de soran. Bunun üzerine BİMER ve BDDK'ya şikâyet edeceğim dedim kendime ilgili finans şirketini ayrımcılığından ötürü. Ettim de. BDDK'ya güvenlik kodu engelini gören bir kişinin yardımıyla aşım ve cebelleşe cebelleşe yazı alanlarını doldurarak şikâyetimi ilettim. Bakalım sonuç ne olacak? BİMER'e de şikâyetimi iletirken aynı güvenlik kodu engeline takıldım ve yardımla aştım. Devletin şikâyet sistemleri bile erişilebilir değilse ötesi ne bilmiyorum.

Yani sonuç, ayrımcılıkta değişen hiçbir şey yok. İki binden önce de sonra da. Hatta iki binli yılların ilk çeyreğini geride bırakmaya az kalan 2016'da bile.

Eğitim Camiası ve Engellilik

Pınar Yavuz

pinyav@gmail.com

Geride bıraktığımız ay İzmir’de görme engelli bir İngilizce öğretmeni ile ilgili bir haber basında epey yer buldu. Haberde sınıfa gizlice giren bir velinin ders sırasında telefonu ile çekim yaptığı, bu videoyu sosyal medyada paylaşarak öğretmenin sınıf hâkimiyetini sağlayamadığı, çocukların ders esnasında dışarı çıktığı ve güvenliklerinin tehlikeye atıldığı şeklinde ifadeler yer alıyordu. Bu durum, çalıştığım eğitim ortamlarındaki engellilikle ilgili karşılaştığım bazı tutum ve sözleri bana tekrar hatırlattı.

Geçtiğimiz Aralık ayında 15 kişilik bir rehber öğretmen grubu bir eğitim için bir araya geldik. Çalışma kapsamında farklı konularda çeşitli grup etkinlikleri uygulayıp değerlendirmesini yapıyorduk. Çatışmayı Çiziyorum isimli bir etkinlikte katılımcılara bir A4 kâğıdı dağıtıldı ve geçmişte yaşadıkları bir çatışma durumunu hatırlayıp onu resmetmeleri istendi. Ardından grup üyeleri çizilen resimdeki durumu tahmin edip yorumladı ve sonra da resim sahibi olan kişiler resimleriyle ilgili diğerlerinin getirdiği yorumlara ekleme ya da çıkarma yaptı. Katılımcılardan biri yaz tatili bitip de okula döndüğü zaman göreve yeni başlayan görme engelli okul memuruna kendi bilgisayarının verilmiş olduğunu söyledi. Geri almak istediğinde ise mümkün olmamış çünkü memurun kullandığı programın yalnızca o bilgisayarda kurulabildiği cevabını almış. Diğer grup üyeleri sorduğunda “E n’apsın yoksa bütün gün oturup gazete okuyamayacak. Hiçbir iş yaptığı yok” dedi. “Okula neden geliyor anlamıyorum, zaten bir şey yapamaz ama gelmesi gerekiyormuş işte” diye de ekledi.

Siz de yukarıdaki örneği okuyunca Engin Yılmaz’ın Görünmez Körlerin Kaderle İmtihanı başlıklı yazı dizisini hatırladınız mı? Ne diyordu Engin? Görme engelli kişinin başarısı görme engelli olduğu için ona sağlanan ayrıcalıklarla ya da şans faktörüyle açıklanırken, yaşadığı ya da sahip olduğu olumsuz özellikler de körlüğüyle açıklanır. Yukarıda anlattığım örnek üzerinden düşünecek olursak aynı okul memuru gören birisi olsaydı onun için “işini yapmıyor çünkü tembel” denilecekti, görme engelli olduğu için “kör ne de olsa” ile açıklanıyor.

Bir gün ders zili çaldı ve öğrenciler sınıfa girdi. Ben de bir konuda öğretmene bilgi vermek için sınıflardan birine girdim. Ders henüz başlamadığı için gürültü vardı ve bazı öğrenciler ayaktaydı. Ben öğretmene yaklaştım ve konuşmaya başladık. O sırada öğretmen sınıfa dönüp öğrencileri uyardı ve ardından bana dönüp kaynaştırma kapsamında yer alan ve o sırada yan yana bulunan iki öğrenciyi göstererek “İşte.. bunlar da kaynaştırma n’aparsınız” dedi. Şaşırdım çünkü o sırada konuşan ya da gezen pek çok öğrenci vardı ve bu esnada kaynaştırma programındaki öğrencilerin diğerlerinden daha farklı ya da aşırı bir tutum sergiledikleri yoktu.

Bir başka deyişle engeli olan bir çocuksanız, diğer çocuklar gibi hareketli olma, yanlış yapma özgürlüğünüz de biraz elinizden alınmış oluyor sanki. “Çok konuşuyor, ee ne de olsa özel öğrenme güçlüğü var!”??

Pek çok öğretmen arkadaşımın olduğu bir ortaokula gitmiş öğretmenler odasında arkadaşlarımı beklerken içeriye görme engelli bir öğretmen girdi. Ben de kendimi tanıtip sohbet etmeye başladım. Ardından zil çaldı ve öğretmenler gelmeye başladı. Görme engelli öğretmenle o merhaba dediği için selamlaştıklarını ama sohbet etmediklerini fark ettim. Farklı zamanlarda ziyarete gittiğimde yine aynı tutumla karşılaşınca durum dikkatimi çekti ve arkadaşlarımdan birine nedenini sordum. O da bana, ilk başta herkesin kendisine yardımcı olmaya çalıştığını sınavlarında gözetmenlik yapma ve sınav kâğıtlarını okuma konularında destek olduklarını fakat sonrasında bunu suiistimal etmeye başladığını, bu yüzden herkesin ondan uzaklaştığını söyledi. Örneğin sınav sorularını dahi diğer öğretmenlerin hazırlamasını istediğini ya da ortak bir harcama yapılması gerektiğinde maddi olarak hiç katkıda bulunmayıp, üstüne kendisine destek verilmesini beklediğini belirtti. İşte böyle tersine örnekler de var. Engelini kullanarak sorumluluklarını başkalarına yükleme, insanlardan kendileri için bir şey yapmasını beklemek gibi.

Son yıllarda elbette ki engellilikle ilgili yasalar çıkarılıyor. Çok yetersiz olsa da bir takım kazanım ve haklar elde edildi fakat devletin başındakilerin dahi “Bu halinle sana iş vermişiz bir de şikâyet ediyorsun” “Elhamdulillah çocuklarımda hata yok” “Keşke her engelli Down sendromlu olsa, onların kimseye zararları yok” şeklindeki ifadeleri yardıma muhtaç, bir işe yaramayan, topluma yük engelli algısını beslemekten başka bir işe yaramıyor. Kişisel düzeyde de günlük yaşamda ya da iş

hayatınızda çok fazla engelli kişiyle karşılaşma şansınız da olmuyor maalesef. Dolayısıyla tüm düşünce ve tutumlarınız da toplumun genelinde var olan yanlış algı üzerinden inşa ediliyor. Örneğin; ilk örnekteki rehber ğretmen okul ya da iş hayatında çok alışkan ve başarılı bir görme engelli figürüyle karşılaşmış olsaydı acaba sorun yaşadığı görme engelli memuru yine aynı nedenle mi eleştiriyor olurdu. Sanmıyorum...Yine Engin'in yazısına referansla "otomatik pilotlarımızdan çıktığımız ve eleştirilerimizde de ayrımcı olmayacağımız günleri de görürüz umarım" diyorum.

İbretliğim Ezelden, Kötüye Kullan Tez Elden

Mihri İlke Çeperli

homoibretus@gmail.com

“Şimdi sana 50 lira diye 5 lira versem nasıl anlayacan abla?”

İbrettaşlarımın çoğu girmiştir bu sınava. Meğer insanlar ne meraklıymış kazıklamaya! Paranoya mı yapıyorum dersiniz? Biraz düşünelim:

Geçtiğimiz haftalarda tam bir eğitim faciasına neden olan “varsanılanın izdüşümünü imgelemsel görüngüsüyle alımlayamadığı halde ilkokul stüdanlarına ikincil languaj öğretmenliği yapan” bir bayanfendi, çocuğunun ders esnasında bonzai kafası yaşamasından endişe eden bilinçli bir veli tarafından kahramanca dolandırıldı. Dolandırmak derken yanlış anlamayın, gizli kamerayla sınıfa sızıp, gözleri görmeyen görme engelliye göz göre göre görüntü kaydına almak suretiyle çektiği uzun montajlı filmini youtube’da vizyona sokmaktan bahsediyorum. Gişe rekorları kıran başyapıt niteliğindeki videonun başrolünde, sevgili öğretmenlerinin körlüğünden istifade ederek sınıfta çlgın atan minik çocuklar yer aldı. Yönetmenimiz Törkiş Kuntin Tarantula, bu filmiyle o ucube hocanın mazlum yavrucaklara asla İngilizce öğretemeyeceğini, çünkü İngilizce’nin ancak görerek öğretilebileceğini topluma anlatmayı başararak 7 kanalda Oscar’a aday gösterildi. Hepsinden önemlisi söz konusu öğretmenin eksiklerini tamamlamak için kolları sıvayan muzaffer veli, çocuğuna dolandırıcılık, şantaj, fırsatçılık gibi evrensel değerleri uygulamalı eğitim yoluyla aşıladı.

Sonra ne mi oldu? Körcağızın açığıını kollayanlara parçalı bulutlu gün doğdu. Sınıfa yabancı girdiğini niye fark etmemiş de, ibret başına o mesleği yaparsa bunlar başına gelirmiş de, falan da filan da... Fail güçlü olunca, mağdur suçlu oluyor elbette. Ve son kroşe: “Sen onu bunu bırak da, bak işte seni suiistimal ederler. Gel sana refakatçi verelim de olay tatlıya bağlansın.”

Bir ibret faciasını da böyle atlattılar. Siz sağ, biz felaket.

Onlar erdi muradına, biz çıkalım sokaklara!

Yardım Edin Mikrosaldırıya Uğruyorum

Deniz Aydemir Döke

daydemird@gmail.com

Biz ilk sayımızı çıkaralı iki sene olmuş, sizlerle paylaşalı hayatı tam iki sene. Bana kamyon çarpalı da iki sene olmuş. Hayatımdaki iki önemli şeyin üzerinden iki sene geçmiş, biri hiç olmasın isterdim, diğeri ise hep devam etsin istiyorum.

Bu ay bir yardım yakarışıyla başlayayım dedim. Sesimi duyan var mı? Mikrosaldırıya uğruyorum. Mikrosaldırının ne olduğunu merak edenler sevgili Elif Emir Öksüz'ün "Engelli ama çok başarılı maşallah" yazısını okuduklarında ne ile ilgili yardım istediğimi anlayacaklardır. Bir hatırlatma olması için Elif'in tanımını alıntılıyorum:"Mikrosaldırganlık, dini ve etnik azınlıklar, farklı ırktan insanlar, kadınlar, engelliler, LGBTQI bireyler gibi bir hedef gruba, günlük etkileşimler sırasında iletilen basmakalıp, özet, aşağılayıcı sözel veya davranışsal mesajlardır. Kasıtlı yapılınsın ya da yapılmınsın, onur kırıcı, düşmanca ve hor gören bir eylemdir (Sue ve Sue, 2013)."

Kimler mi faili bu saldırıların, herkes potansiyel fail. Terapistlerden tutun da, hiç tanımadığınız insanlara; en sevdiklerinizden tutun da, nefret ettiğiniz insanlara kadar herkes mikrosaldırgan olabilir.

Bu saldırılar mikro yani öyle ufak tefek olaylar, abartmaya gerek yok diyenler olmuştur ama araştırmalar bu ufak tefek deneyimlerin sonuçlarının pek de ufak tefek olmadığını söylüyor (Keller & Galgay, 2010; Sue, 2010). Neden mi bu mikrosaldırılar zararlı? Altında yatan varsayımlar ve karşıdakine verdiği örtük mesajlardan dolayı.

Engellilik ve mikrosaldırganlıkla ilgili çalışmalar çok kısıtlı ama olanlar temel bazı mesajlar belirlemişler (Keller & Galgay, 2010). Bunlardan ilki "kimliğinin tanınmaması". Bu mikrosaldırıya aşağıda örnekler vereceğim, sonra da bu sözlerin altında yatanlardan bahsedeceğim.

Otobüste karşılaşılan Münevver Hanım, "Ay bir komşumuz var da aynı senin gibi, hani o sizin derneklere gidip geliyor o da, Hüseyin, tanırısın sen onu". Namı diğeri Hüseyin ve benim birbirimizi tanımamız lazım, zira biz körler hep aynı yerlere gider geliriz ve hep de birbirimizi tanırız.

Münevver Hanım İzmirliymiş aslında. Diyelim ki otobüste karşılaştığı bir kişi ona dese ki "Ay siz de mi İzmirliydiniz, benim alt komşum Melahat Hanımlar da İzmirli, siz bilirsiniz onu mutlaka, her bayram İzmir'e giderler onlar."

Her İzmirlinin mutlaka İzmir'e gidip geldiği ve bu İzmir'de aynı yere gidip geldiği. Yani bu körler şurada bir dernek var hepsi oraya gider gelir. Mesela siz derneğe falan gitmiyorsunuzdur diyelim ama bunun bir önemi yok. Eğer Ankaralıysanız mesela ve Kurtuluş'a yolunuz düştüyse, mesela KYK'ya gidecekseniz, birisi kolunuza yapıştığı gibi "Sizinkilerin derneği burada" diye çekiştirmeye başlar. Ya da es kaza birinden yardım istediniz ve ortamda başka körler de var. Size yardım eden işgüzar, körlerin hepsinin birbirini tanıdığı varsayımıyla sizi tutar ve diğer körlerin yanına götürür "aaa bak burada da arkadaşların var."

Tüm bu durumlarda bizim kör olmak dışında bir özelliğimiz, yani bizi biz yapan bir şey yoktur. Verilen mesaj: Sen körlüğünden ibaretsin.

İkinci bir mikrosaldırı ise "engellilerin çaresiz olduğu". Uf bu işte çok yaygın. Bu mikrosaldırı bazen kör arkadaşlarımızı bağımsız hareket etme, bir yerlere kendi gidip gelme fikrinden bile soğutuyor.

Diyelim öyle gidiyorsunuz bastonla, her gün gidip geldiğiniz yol, her şey yolunda ve bir yandan da yürümenin tadını çıkarıyorsunuz. Aniden birisi kolunuza yapışıyor ya da en eğlencelisi bastonunuzdan ya da sırt çantanızdan sizi tutuyor: "aman ha kaldırım bitiyor orada!". Şimdi ölür müsün öldürür müsün? Sizin tadını çıkardığınız yürüyüşten eser kalamadığı gibi yardıma ihtiyacınız olmadığı halde, size sorulmadan, hatta kişisel alanınız kolunuza yabancı birinin yapışması suretiyle hiçe sayılarak zorla yardım edilmeye çalışılıyorsunuz. Bir değil, iki değil, ara sıra hiç değil, her gün, birkaç kez size aynı varsayım ile yardım edilmeye çalışılıyor. Bu ayakkabınızı bağlamak için önünüze atlayan birinden tutun da, çayınızı karıştırırlara kadar varan bir davranış yelpazesidir. Ben bunun en çok benim evimde olanına hastayım, mesela çay koyuyorum değil mi, hemen biri atlayıp elimden demliği alıyor. Hayda kendi evimde, yani kendi çöplüğümde bile mi ötemeyeceğim ben? Ya da sence her gün biri gelip benim çayımı mı dolduruyor? Düşünürken bir örnek daha geldi aklıma. Otobüsle şehirlerarası yolda yolculuk ediyorum, mola yerinde muavine tuvaletlerin ne tarafta olduğunu sordum. Aldığım cevap beni benden geçirdi: "Sahibin yok mu senin, seni neden böyle tek başına salıverdiler?" Bakalım ben bundan ne anladım: Ben sahibi olması gereken bir şeyim, tek başıma yolculuk etmemeliyim, ediyorsam bu benim ailemin ya da sahibim her kimse onun sorumsuzluğu ve ben onların dünyasında tek başıma yer

almamalıyım. Adam benim tek başıma olma fikrimden rahatsız oldu, yardım istediğim zaman da yardım istediğimden fazlasına ihtiyacım olduğu varsayıldı.

Verilen mesaj: Sen hep yardıma muhtaçsın, hiçbir şeyi kendin yapamazsın ya da senin yaptığın şekli normal değil, ben sana yardım edeceğim.

Bir üçüncü tip mikrosaldırıcılık mahremiyetinizin hiçe sayılması. Bunu bazen görmezden geliyorsunuz da her zaman o kadar kolay olmuyor işte. “Cık cık ne kadar da güzelsin halbuki Allah’ın işi işte, doğuştan mı? İçimden geçen cevap “Sana ne”. Genelde söylediğim şey: “evet”. “Ama hiç üzülme sen, öbür dünyada mükâfatı var bunun.” Aklımdan geçen, “Ben zaten üzülüyorum ki, bir rahat bıraksan”. Söylediğim şey “he”. “Ay hiç mi görmüyorsun?” “Dürüst cevap: “Biraz görüyorum ama gittikçe azalıyor ve ışığa göre falan değişiyor.” Önceden bu cevabı verince: “Beni görüyor musun? Bu kaç?” Hayda göz muayenesine mi geldik. Artık verdiğim cevap: “Hiç görmüyorum”. O zaman da “Tedavisi yok mu? İçimden geçen: “Var da ben olmuyorum, ya da sana ne veya senin fütursuzluğunun tedavisi var mı acaba”. Genelde söylediğim şey ise: ”Yok”. Bu konuşma “Ama göz nakli yapıyorlarmış artık”... gibi devam eder gider.

Bu yazıyı okuyan bazılarınız ne var canım insanlar sorduysa, sen de çok alıngansın diyebilir. Ama daha önce de dediğim gibi bir değil iki değil, hiç tanımadığım insanlara durup dururken kendimle ilgili neden bu kadar şey anlatayım ki. Tanımadığım insanların bana böyle sorular sormaya hakkı var mı? Yani derdim körlükle ilgili konuşmak değil, beni tanıyanlar bilir, körlüğümle derdim yoktur benim, benim derdim sağlamlığı içselleştirmiş fütursuzlarla.

Bu, mahremiyetin engellilik bilgisini hiçe sayması ama dahası da var. Yine birinden tuvaleti bulmak için yardım istedim. Engelli tuvaletini gösterdi. Ama kadın bir türlü dışarı çıkmıyor. Ben: “Teşekkür ederim”, kadın “ha ben yardım edeyim diye”. Ben önce anlamadım ama sonra yine teşekkür ettim ve gerek olmadığını söyledim ve kadın ancak dışarı çıktı. Şimdi bu hikâyede hem yardıma muhtaç olduğum hem de mahremiyetimin hiçe sayılması durumu var. Ya ne işin var benimle tuvalette, çık dışarı kadın. Ben soyunma odalarında bile soyunup giyinmiyorum, tuvalete gidip giyiniyorum, senin yanında mı tuvaletimi yapacağım?

Bu yazıda sizinle engellilikle ilgili mikrosaldırıcılık tiplerinden kimliğin tanınmaması, çaresiz olarak algılanma ve mahremiyetinizin hiçe sayılmasını örnekler vererek paylaştım. Beş tip daha engellilikle ilgili belirlenmiş mikrosaldırıcı var. Eminim sizin de benzer hikâyeleriniz vardır. Bir dahaki sayıda kalan beş tip mikrosaldırıcıdan bahsedeceğim ve bu saldırılara cevap vermenin güçlüklerini tartışacağım.

Emir Öksüz, E., (2014) Engelli ama çok başarılı maşallah, EEEH Dergi. 4. PP

Keller, R. M., & Galgay, C. E. (2010). Microaggressive experiences of people with disabilities. *Microaggressions and marginality: Manifestation, dynamics, and impact*, 241-268.

Sue, D. W. (2010). *Microaggressions and marginality: Manifestation, dynamics, and impact*. John Wiley & Sons.

Geri Dönüşümü Olmayan Çöp Projeler

Gamze Sofuoğlu

sofuoglugamze@gmail.com

Gün geçmiyor ki engellilikle alakalı yeni bir proje duymayalım. Bu projelerin hemen hemen hepsi sosyal sorumluluk projesi olarak tanımlanır bizim buralarda. Sosyal zorunlulukları o kadar önemsemiyoruz ki, aklımıza gelen engelliliğe dair her proje fikri otomatik olarak kendisini sosyal sorumlu projelerin arasında buluveriyor. Devletin her kurumu, her şirket, her belediye, her üniversite, aslında her bir birey sosyal zorunluluklarının farkında olsa, hiçbir sosyal sorumluluk projesine ihtiyacımız olmayacağı kesin.

Peki ortalıkta bu kadar proje dolaşırken, engellilerin hayatlarındaki engelleri kaldırmayı amaçladığını dilinden düşürmeyen bu kadar kişi varken; neden engeller yavaş kalkıyor dikkat ederseniz? Neden bir arpa boyu yol almamız için seneler harcamamız gerekiyor?

Bu sorunun pek çok cevabı var aslında, ben birkaç örnekle özetlemeye çalışacağım.

Öncelikle, engellileri doğru tanımiyor oluşumuz çöp proje sayısının hızla artmasına neden oluyor. Engelliliği genelde engeliyi aciz, zavallı, çaresiz gösteren filmlerden, dizilerden, televizyon programlarından, arada okuyorsak bir de kitaplardan öğreniyoruz. Buralarda anlatılanın dışına çıkan engeliyi, engelli olarak tanımlamaktan dahi kaçınıyoruz. Engin Yılmaz'ın Kör Gibi Olmanın Dayanılmaz Hafifliği isimli Aralık 2015 yazısında vurguladığı çok çok önemli bir noktayı (kör kelimesini engelli şeklinde değiştirerek) tekrar etmeden geçemeyeceğim: "Yaşamını engelli olarak sürdüren biri için engelli gibi olmamak, aslında bir övgüden çok bir sövgüdür. Çünkü bugüne kadar yaşadıklarına ve engelli olarak yaptıklarına haksızlıktır."

(http://engelsizerisim.com/eeeh/yazi/33/kor_gibi_olmanin_dayanilmaz_hafifligi)

Engelliliğe dair bilgisiz olmak, yanlış şeyler bilmek pek tuhaf değil aslında, bu konuda yetiştirilmiyoruz, farkındalık kazandırılmıyoruz çünkü. Fakat engelliler için bir şeyler

yaptığını söyleyip engellilikle alakalı bilgisiz olmak, konuyla ilgili sağlıksız fikirlere sahip olmak, araştırmamak, anlamaya çalışmamak tuhaf olan. Bu tuhafliklarla proje yapınca da, projenin bu durumdan da tuhaf olması kaçınılmaz oluyor.

Engellilere dair projelerin çoğunun çöp olmasının önemli bir diğer nedenine gelirsek; engellilere dair bir projede yer almak, iyi bir proje olsa da olmasa da Türkiye’de her zaman size artı yazar. İkiyüzlülüğümüze güzel bir örnektir bu aslında. Türkiye’de ötekileştirilen tek grup engelliler değildir; fakat onlar için yapılan her şey şakşaklanan öteki tek grup engellilerdir. Etnik kimliği, cinsiyeti, cinsel yönelimi, mezhebi sebebiyle ötekileştirilen hiçbir grup için yaptıklarınız çoğunluk tarafından asla alkışlanmayacaktır. Bu yüzden de genelde engelliler için ne yaptığınız, ne için yaptığınız, nasıl yaptığınız, doğru bir bakış açısıyla yapıp yapmadığınız, engelliliğe dair yeterli bilgiye sahip olup olmadığınız hiç önemli değildir; bir şey yapıyor olursunuz yeterlidir. Engellilikle, ötekileştirilmeyle alakalı genel bir derdinizin olmasına gerek yoktur, şöyle allanıp pullanabilecek, yani size artı yazabilecek tek bir projenin içindeymişsiniz gibiyse tamamdır. Siz tamamsınızdır; ama projeniz maalesef tam değildir muhtemelen.

Gelelim en önemli, yukarıdaki iki nedeni ve diğer pek çok nedeni barındıran asıl nedene. Çöp projelerin en büyük özelliği, içerisinde ihtiyacı karşılandığı düşünülen ihtiyaç sahiplerinin aktif rol almıyor oluşudur. Bu durum genelde, ihtiyacın doğru saptanmamasına, doğru saptanan ihtiyaçlara doğru çözümler getirilmemesine, doğru çözümler getirilen ihtiyaçlar için yapılanlarınsa sürekliliğinin sağlanamamasına, yarım yamalak kalmasına neden oluyor. Bu yüzden engelli köyleri yapalımları duyuyoruz, bu yüzden kılavuz çizgileri nereye nasıl döneceğimizi bilemiyoruz, bu yüzden engelliler için çıkardığımız bir uygulama erişilebilirlikte sınıfta kalıyor, bu yüzden engellileri ayrı yerlere tıkıştırıp bir şeyler yapmaya çalışıyoruz, bu yüzden görme engellilere dağıttığımız cihazı hiçbir görme engelli kullanamıyor, bu yüzden görme engelliler için yaptığımız projenin duyurusunu bir görme engelli ekran okuyucusuyla okuyamıyor, bu yüzden tekerlekli sandalyedeki bir birey üst geçidin bir tarafından çıkabilirken diğer tarafından inemiyor, bu yüzden bir işitme engelli sizin engelliliğe dair yaptığınız duyurudan hiçbir şey anlamıyor, bu yüzden engellileri tek bir şehirde sınav olmaya mahkûm ediyoruz, bu yüzden engellileri bir şeylerden sürekli muaf tutmaya çalışıyoruz, vesaire vesaire vesaire...

Maalesef ki bunları dile getiren engelli de genelde ukala, kendini beğenmiş, hiçbir şey beğenmeyen, kıymet bilmeyen, nankör, en kötüsü de engellilerin asıl ihtiyaçlarından bihaber olarak yaftalanıyor. Siz bu yaftalamalara hiç kulak asmayın dostlar. Sen eleştirmeden, ben eleştirmeden, nasıl yıkılacak engellilere özel köyler? Erişilebilirlik mücadelemizi her alanda nasıl kazanacağız? Ayrımcılık, ötekileştirilme nasıl son bulacak?

Unutmayın, bu ülkede engellilerin kazandığı her bir hak, karşılanan her bir ihtiyaç, tabanın, yani engellilerin mücadeleleri ve onlara samimiyetle destek olanların çabaları sonucunda elde edilmiştir.

Yazımı, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nde geçen, her alanda şiar edilmesi gereken cümleyle kapatmak isterim:

NOTHING ABOUT US WITHOUT US!!!

Bizim İçin Başkaları Olmayınca

Mürşide Ciğerlioğlu

mursidecigerlioglu@gmail.com

Turkcell'in Hayal Ortağım Uygulaması'nda Ekim 2015 itibariyle yeni bir çalışma başladı. Oldukça başarılı ve faydalı olan bu çalışmadan kısaca bahsetmek istiyorum.

Bu uygulama ile vizyonda olan ve sesli betimlemesi yapılan bir filmi herhangi bir sinema salonunda, istediğiniz seansta, herkesle beraber, sesli betimlemeli olarak izleme imkânına sahip oluyorsunuz. Bu hizmetten faydalanabilmek için akıllı telefonunuza Hayal Ortağım uygulamasını indirmiş olmanız gerekiyor. Daha sonra sinemaya gitmeden veya film başlamadan izleyeceğiniz filmin sesli betimlemesini telefonunuza indirmeniz gerekiyor. Bu işlemleri çok hızlı ve kolay bir şekilde yapabiliyorsunuz. Bundan sonra, film başlarken, sesli betimlemeyi oynat düğmesini tıkladığınız zaman filmin sesli betimlemesini kulaklığınızdan duymaya başlıyorsunuz.

Filmi detayları ile izleyebilmek, boşlukları kendi hayal gücümüzle doldurmaya çalışmamak ve sonrasında film hakkında yapılan yorumlara katkı verebilmek çok keyifli oluyor. Hayal Ortağım Uygulaması ile izlediğim ikinci film olan Nadide Hayat filminde, filmin konusunu oluşturan Nadide Hanım'ın hayat mücadelesi biz görmeyenlerin günlük hayatta karşılaştığı mücadeleye çok benziyor. Nadide Hanım, üniversitede okurken, sevdiği kişiyle evlenmeye karar verir. Ancak eşi, Nadide Hanım'ın okulu bırakmasını ister. Nadide Hanım okulu bırakır ve eşinin istediği gibi çocuklarını kendisi büyütür. Aradan yıllar geçer, çocukları büyür evlenir, iş güç sahibi olurlar. Bu arada Nadide Hanım'ın eşi ölür. Nadide Hanım "bundan sonra ne yapacağım" diye kendi kendine düşünürken, bu defa çocukları Nadide Hanım için planlar yapmaya başlarlar. Ancak Nadide Hanım planların hiç birinde kendini bulamaz ve yarım bıraktığı okuluna dönmeye karar verir. Bu defa da okulda hocaları dâhil olmak üzere sınıf arkadaşları hep Nadide Hanım'ı yapmak istediklerinden vaz geçirmeye çalışırlar. En sonunda Nadide Hanım, isyan bayrağını açar ve film mutlu son ile biter.

Biz görmeyenlerde bu çok oluyor. Bazen bir ortama girdiğimde, bir bakıyorum ki benim dışımda herkes bir şeyler konuşuyor. Acaba ne konuşuluyor diye dikkat kesildiğimde, aslında benim hakkımda konuşulduğunu anlıyorum. Birileri nereye oturmam gerektiğini, birileri nasıl gideceğimi, birileri de ne içeceğimi konuşmaya başlamışlar bile. Vay be diyorum kendi kendime, nasıl karıştırmışım ortalığı...

Tekrardan Hayal ortağıma dönelim. Bu projenin tanıtımına gittiğimde, Turkcell'in Genel Müdür yardımcısı projeye nasıl başladıklarını ve nasıl çalıştıklarını anlattı. Projeye, Turkcell ve YGA bünyesinde bulunan iki görme engelli çalışanın önerisiyle başlamışlar ve çalışmalarına hep görme engelli olan bu iki personelin katkıları ile devam etmişler. Evet dedim, işte bu projenin başarılı olmasının temel nedeni budur. Çünkü bir görme engellinin ihtiyaçlarını ve çözümlerini ancak yaşayan birileri bilmektedir. Bunun üzerine, şu iki söz kulağımda yeniden çınladı. " Biz olmadan bizim için asla" ve "Kör arkadaşım aç gözünü, ver kulağını bana tut sözümü, al bastonunu çık dışarı, sorununa kendin ara çözümü". Bunların ne kadar doğru tespitler olduğunu bir kere daha görüyorum. Sonuç olarak, "Hayal Ortağım" ismini, romantik ve çok soft bulmama rağmen, yapılan işi çok başarılı ve körün hakkını köre teslim eden faydalı bir iş olarak buluyor ve emeği geçen herkesi tebrik ediyorum.

Balık Resimleri

Eylem Yurtsever

eylemyurtsever@gmail.com

Değerli okurlar,

İkinci yılımızı gördüğümüz bu ayda da tekrar merhaba.

Bu aya gelene kadar, çoğunlukla yaşadıklarımın ve buna paralel olarak bakış açımdan bahsettim sizlere. Kendim için yazdığımı hiçbir zaman inkâr etmedim. Yazdıkça düşündüm, düşündükçe yazdım. Belki de yazarak iyileştirici bir süreç başlattım kendi içimde. Biraz bireysel bir köşe benim köşem; ama yazdığım her kelimeyle, yaşayıp/yazdığım, dolayısıyla yorumladığım deneyimlerimin, bir cümle bile olsa size de dokunmasını ümit ettim.

Her ay benim için de merak konusuydu; çünkü diğer arkadaşlarımla ve konuk yazarların yazılarını en az sizler kadar merak edip bekledim. Hiçbir zaman, yazamadığım zamanlar bile hayal kırıklığına uğramadım. Muhteşem bir dergide de bir şekilde var olmak çok hoşuma gidiyor çünkü. Bu anlattıklarımın paralel olarak bir masal anlatayım şimdi sizlere. Paralelliğin ne olduğunu çözmeyi de okura bırakayım:

Bir sahil kasabasında ikamet eden, her sorunun cevabını bilen bir bilge varmış. Kasabadan olan olmayan, bilgenin ününü duyan tüm insanlar, ona ufak tefek şeyler getirip danışmak için evine uğrarlarmış. Bir gün insanlar bilgenin evine geldiklerinde, adamın evin önündeki sedirde ölü gibi uzandığını, nabzının atmadığını fark etmişler. Başlarında beklemişler, saygı duruşunda öylece durmuşlar. Gelen durmuş, gelen beklemiş... Akşam olduğunda, bilge aniden uyanmış ve oldukça varlıklı olan komşu kadının yanına gelmesini istemiş.

Komşu geldiğinde de konuşmaya başlamış:

“Akşam oğlunla oynarken aşçın geldi ve sana bir sepet balık getirdi, sen de balıklardan birisini seçip akşama onu hazırlamasını söyledin,” demiş.

Kadın, bunların doğru olduğunu; ama nereden bildiğini ve neden bunları söylemek için kendisini çağırdığını merak ettiğini söyleyince bilge her şeyi anlatmaya başlamış:

“Sedirde dinlenirken uykuya dalmışım. Rüyamda denizde havada süzülürken gözlerime bir sürü balık ilişti ve tıpkı onlar gibi bu denizde öylece yüzsem diye düşünür düşünmez bir balık oldum ve aralarına karıştım. Tıpkı onlar gibi özgürce ve amaçsızca yüzerken bir balıkçı beni avladı ve tekneye, diğer avladıklarının arasına fırlattı. Aşçınız beni diğer balıklarla birlikte satın aldı, siz beni gösterdiniz, aşçınız bıçağı kaldırdı, indirdi ve ben uyandım.”

O günden sonra bilge başka hiçbir şey yapmadan balık çizmeye başlamış. Güneşin ilk ışıklarıyla kalkıyor, her gün bir balık çizmeden uyumuyormuş. Çizdiği balıklar o kadar canlı oluyormuş ki, balığı görenler, karada bir balığın yaşamakta olduğunu sanıyormuş. Bir gün, bilge o güne kadar çizdiği tüm balıkları alıp deniz kıyısına gitmiş. Tüm balıkları denize atar atmaz, balıklar kâğıttan sıyrılıp yüzmeye başlamışlar. Bilge de, balıkların ardından aynanın karşısına geçmiş. Mutlu olmuş mu bilmiyorum; ama amacına ulaşmış.

Başka bir balık resminde buluşmak üzere, hoşça kalın değerli okurlar.

Belgenizin Erişilebilirlik Denetimini Yaptınız mı?

Engin Yılmaz

engin_yilmaz@yahoo.com

Değerli dostlar, bildiğiniz gibi iki yıldır çok başarılı bir Engelsiz Erişim projesi sessiz sedasız kendi mecrasında ilerliyor: Engelsiz Eğitim. İlk sezonda, Windows, iPhone, Mac ve Android eğitimlerinin yanına bir de pratik bilgiler bölümünü ekleyip toplamda yüz saati aşan eğitimler gerçekleştirmeyi başarmıştık.

Bu yıl da süreç istikrarlı biçimde devam etti. Pazar Akşamları Adem abi ve Onur Yılmaz'ın koordinatörlüğünde bir çok müzik üstadı farklı enstrümanları tanıtıyor. Salı akşamları Engin Albayrak Abi, her zamanki gibi en yeniyi sunma hedefinde Windows 10'un püf noktalarını bizlerle buluşturuyor. Çarşamba akşamları Gamze'nin koordinatörlüğünde ortaya karışık devam ediyoruz. Herkes pratik olarak hayattaki deneyim ve bilgilerini bu akşam paylaşıyor. Sarper Hoca, tam da kendi gibi yine yenilikçi, yine zor sulara iniyor ve bizleri html dersleriyle buluşturuyor. Bu eğitimlerin gerçekleşmesinde Sarper Hoca'nın öncülüğünü ve emeğini bir kez daha vurgulamayı ve kendisine teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Perşembe akşamları da naçizane bana emanet. 2006-2007 döneminde Ofis 2003 kullanarak yaptığım Word derslerini güncelleyerek tekrarlıyorum. Bu tür eğitimleri tekrarlamak yararlı oluyor, çünkü hem siz bilgilerinizi tazelemiş oluyorsunuz, hem de yeni sürümlerde gerçekleşen en son değişimleri yakalama fırsatınız oluyor. Yakın zamanda anlattığım konulardan biri de söylediğime örnek teşkil ediyordu aslında: Erişilebilir belgeler hazırlamak.

Farklı amaçlarla birçok belge hazırlayıp, bazen bir ödev, bazen bir proje, bazen resmi bir yazı olarak birileriyle paylaşıyoruz. Peki, hazırladığımız belgeler ne kadar erişilebilir? Microsoft, Ofis 2010 sürümüyle birlikte bunu kolayca görebileceğimiz bir araç hazırlamış. Erişilebilirlik Denetleyicisi. Yeni ofislerdeki dosya sekmesine alt+d yaparak giriyoruz. Buraya artık Ofis Backstage görünümü diyor. Çünkü arka planda açık bir alan. Buradaki bilgi sekmesinde yer alan sorunları Denetle alt menüsüne girdiğimizde, Erişilebilirliği Denetle ögesi karşımıza çıkacak. Buna tıkladığımızda da

belgemizin erişilebilirlik denetleyici sonuçları alt tarafta açılan yeni bir panoda görüntülenecek. Bu panoya klavyeden ulaşmak için F6 tuşuna basabiliriz. Tekrar belgemize dönmek için de shift+F6 tuşuna basmalıyız. Erişilebilirlik denetimini klavyeden yapmak için, önce alt+d tuşlarıyla Backstage görünümü denene yere geliyoruz. Odağımız doğrudan bilgi sekmesi üzerinde olacak. Bir kez sağ yön tuşuna basarak bu sekmeye giriyoruz. Ardından tab tuşuna basarak Sorunları Denetle alt menüsünü buluyoruz ve boşluk çubuğuyla burayı açıyoruz. Aşağı yön tuşuyla ilerlediğimizde Erişilebilirliği Denetle öğesini bulacağız. Enter yaparak bu denetimi başlatmış oluyoruz.

Güya yıllardır erişilebilir belgeler hazırlamaktan, sayfaların erişilebilir olmasından söz ediyorum ya, EEEH dergide yazdığım yazılardan birine erişilebilirlik denetimi yaptırırım dedim. Bu yazı Adem abiyle birlikte kaleme aldığımız Turizmde Erişilebilirlik makalesiydi. 2014 Haziran ayında dergimizin beşinci sayısında çıkan bu uzunca yazıya Word içerisinde erişilebilirlik denetimi yaptırdığımda, karşıma çeşitli erişilebilirlik hataları ve uyarıları çıktı. Yaptığım en ciddi hata verdiğim linklere açıklama girmeyip doğrudan URL adresiyle yetinmek olmuş. Erişilebilirlik açısından bu sakıncalı olarak kabul ediliyor. Gerçekten de bu yazıyı bir web sayfasına koyduğunuz veya pdf olarak kullandığınızı düşünürseniz öyle. Bir kişi bağlantı listesi yaparak belgedeki linklere göz attığında yalnızca bir URL adresi görecektir. Bu adresler de her zaman içeriği açıklayan anlamlı bir şey olmayabiliyor haliyle.

MS Word içinde oluşturduğumuz bağlantılara metin açıklaması eklemekse çok kolay. Öncelikle bir bağlantı eklemek için, doğrudan URL adresini yazıp enter yapmak yerine, ekle şeridindeki medya grubu içinde bulunan bağlantı alt menüsündeki köprü ekleme özelliğini kullanmamız daha doğru. Yani kısaca alt+ctrl+k yaptığımızda karşımıza çıkacak köprü ekleme iletişim kutusundan söz ediyorum. Buradaki ilk alan adres yazım kutusu. Bağlantısını vereceğimiz sayfanın adresini buraya yazıyor veya yapıştırıyoruz. Sonrasında görüntülenecek metin yazma alanına gelip buraya bağlantıyı doğru biçimde açıklayan açıklamamızı yazıyoruz. Bu işi klavyeden yapacaksak, adres sonrası 4 kez taba basarak görüntülenecek metin alanına ulaştığımızı söylemeliyim. Oraya dilediğimiz açıklamayı yazdıktan sonra birkaç kez shift+tab tuşlarına basarak tamam dediğimizde pencerenin kapanacağını hatırlamamızda tutalım. Yukarıdaki Turizmde Erişilebilirlik sözü, aslında, EEEH dergideki yazıya

gidecek bir bağlantıydı örneğin ve ben açıklama olarak URL adresini kullanmak yerine Turizmde Erişilebilirlik yazdım hatalarımdan ders alarak.

Yazıda karşıma çıkan bir başka erişilebilirlik uyarısı, yinelenen karakterlerle ilgiliydi. Gördüm ki, yazının bazı noktalarında birden fazla boşluk tuşuna basmışım. Bunu isteyerek yapmış olabilirsiniz format gereği, o zaman sorun yok ancak sistem sizi uyarıyor. Ve benim boşluklarım tamamen hata sonucu gerçekleşmiş. Burada işin güzel tarafı, F6 ile kontrol ettiğiniz panoda bir hatayı yön tuşlarınızla bulduktan sonra, Sift+F6 tuşuna bastığınızda, belgede doğrudan o hatanın olduğu yere gelmiş olmanız. Böylece belgedeki gereksiz boşluklarımı kolayca bulup düzeltme şansım oldu. Yani bir görme engelli açısından da hayat kolaylaştırıcı bir yanı var erişilebilirlik denetiminin.

Gelelim erişilebilirlik denetiminde dikkat edilmesi gereken diğer noktalara.

Erişilebilirlik açısından titizlikle kontrol edilen en temel nokta belgedeki nesne ve resimlere açıklama ekleme kuralı. Bununla ilgili yine EEEH Dergide Erişilebilir Belgeler Hazırlamanın Üç İpucu adlı bir yazı kaleme almıştım. Sonradan öğrendim ki bu yazı, Cankut Değerli ve Atakan Nalbant arkadaşlarımızın öncülüğünde hayata geçen çizgi romanların betimlenmesi amaçlı Engelsiz Çizgiler projesine ilham kaynağı olmuş. Çizgi romanlardaki her bir çizime açıklama metni verilmiş ve erişilebilir bir belge elde edilmiş. Arkadaşlarımı buradan tekrar tebrik etmek istiyorum. Yapılan çizgi roman örneklerine GETEM'den de ulaşabilirsiniz. Eser türünü kitap, alt türünü Betimlemeli Çizgi roman olarak seçtiğinizde, bu eserler karşınıza çıkacak.

Yalnız Ofis 2016 ile birlikte nesnelere açıklama ekleyebileceğiniz bölüm biraz değişmiş. Her zaman ki gibi bir nesne veya resmi seçili hale getiriyoruz ve uygulama tuşuna basarak veya fare ile nesne üzerinde sağ tıklayarak açılan menüden Resim Biçimlendir öğesini seçiyoruz. Değişim bundan sonra başlıyor. Açılan alan ofisin sıkça kullandığı bir pano ve kapamadığımız müddetçe bu pano açık kalıyor. Yani F6 tuşuyla belgemiz ve bu resim biçimlendirme alanı arasında gidip gelebiliyoruz. Resim biçimlendirme alanında, bir kez shift+tab yapıyoruz ve bir kez sağ yön tuşuna basarak Düzen ve Özellikler klavuzunu etkin hale getiriyoruz. Ardından tab ile ilerleyerek Diğer metin düğmesini bulup boşluk çubuğuyla işaretliyoruz. Yeniden tab tuşuna bastığımızda sırasıyla başlık ve açıklama bölümlerini görüntüleyeceğiz. Buralara resim veya nesneyle ilgili açıklamalarımızı yazıyoruz. Sonrasında bu

panoyu kapamak için ctrl+boşluk yaparak açılan menüden kapattı seçebilir veya burayı açık bırakıp shift+F6 tuşuyla belgemize dönebiliriz.

Erişilebilirlik denetimi, tıpkı resim ve nesnelere gibi eklediğimiz tablolara da metin açıklaması girmemizi zorunlu tutuyor. Girmedeğimizde bunu bir hata olarak algılıyor. Tablolara metin açıklaması girmek içinse, tablonun herhangi bir hücresi üzerindeyken sağ tıklayarak veya uygulama tuşuna basarak açılan menüden tablo özelliklerini seçmemiz gerekli. Sonrasında ctrl+tab tuşlarıyla diğer metin sekmesine gelip başlık ve açıklama kısımlarını dolduruyor ve tamam düğmesine basıyoruz. Buradaki açıklama tablosu metnimizi html olarak kaydettiğimizde karşımıza çıkıyor. Tablonun hemen üzerinde ekran okuyucumuz bu bilgiyi özet olarak bize gösteriyor.

Belgenize bir tablo eklediyseniz ve başlık satırının hangisi olacağını belirtmediyseniz, Erişilebilirlik Denetleyicisi doğrudan bunu bir hata olarak bildiriyor size. Bir tablo eklediyseniz başlık satırını mutlaka tanımlamamız gerekiyor. Böylece hem ekran okuyucu programlar belgeyi başka formatlarda kaydettiğimizde, başlık satırını otomatik olarak algılayarak bizlere bildirmiş oluyor, hem de bir tablo birden fazla sayfaya taşırsa, başlık satırını yazdırılan her sayfanın başında yinelenerek okuyucuya kolaylık sağlıyor. Tablonun başlık satırını tanımlamak için önce başlık satırındaki bir hücre üzerinde olduğumuzdan emin oluyoruz. İlk olarak tablo üzerindeyken şeridimizde beliren tablo araçları grubundan tasarım sekmesine giriyoruz. Buradaki Tablo Stili Seçenekleri grubunda yer alan Üst Bilgi Satırını onay kutusunun işaretli olduğundan emin oluyoruz. İşaretli değilse boşluk çubuğuyla işaretliyoruz. Ardından başlık satırını üzerindeyken sağ tıklayıp tablo özelliklerine giriyoruz ve ctrl+tab yaparak satır sekmesine ulaşıyoruz. Burada tab ile ilerlediğimizde "Her Sayfanın üstünde Üst Bilgi Satırını Olarak Yinele" onay kutusunu boşluk çubuğuyla işaretleyip tamam düğmesine basıyoruz. Artık tablomuzu yardımcı teknolojilerin de kolayca anlayabileceği biçimde erişilebilir hale getirdik tebrikler.

Belge erişilebilirliğinin olmazsa olmazlarından bir başka önemli nokta ise, bölümlerin doğru biçimde başlıklandırılması. Belgemizdeki alt bölümleri doğru şekilde başlıklandırdığımızda, yardımcı teknolojilerle belge içinde dolaşım çok daha kolay hale geliyor. Burada önemli olan başlıklandırmayı el ile değil, giriş sekmesinde stiller bölümünü kullanarak yapmak. Bu biçimde yardımcı teknolojiler de yaptığımız başlığı ayırt edebilecek. Giriş sekmesindeki stiller düğmesine bastığımızda veya ctrl+shift+s

ile stil uygula panosunu açtığımızda buradan dilediğimiz başlık seviyesini seçebiliriz. En büyük başlık olarak başlık seviyesi 1 ögesini, alt başlıklara indikçe başlık 2 başlık 3 gibi seçenekleri seçerek belgemizi çok doğru biçimde organize etmiş oluruz. Ayrıca belgeyi bu yolla başlıklandırdığımızda, içindekiler tablosu gibi öğeleri eklemek çok daha kolay hale gelecek. Başlıklandırmayı klavye üzerinden yapmak da çok kolay. Başlık olarak ekleyeceğimiz satırın başına gelin ve alt+shift+sol veya sağ yön tuşlarına basın. Sol yön tuşu başlığı büyütürken, sağ yön tuşu küçültecektir. Başlık satırının çok uzun olmamasına özen gösterin ve enter yaparak başlık satırından çıkmayı ihmal etmeyin.

Eğer sitillerdeki başlıklar sizin tam olarak istediğiniz biçim ve yazı tipine sahip değilse yine üzülmezin. Bunu da özelleştirmek mümkün. Önce bir başlık yazıp stiller bölümünden dilediğiniz başlık seviyesini belirleyin. Sonrasında, başlık satırını seçin ve dilediğiniz yazı tipi, boyut, hizalama ve diğer değişiklikleri yapın. Son olarak sitiller bölümünde seçtiğiniz başlık seviyesini bulup üzerinde sağ tıklayın veya uygulama tuşuna basın. “Seçime Uyması İçin Başlık Stilini Güncelleştir” düğmesine bastığınızda, artık o başlık seviyesinin sitili sizin aradığınız kriterlere göre güncellenmiş olacak ve hem dilediğiniz görünüm ve özelliklere sahip, hem de yardımcı teknolojilerin anlayabileceği başlıklandırmayı yapmış olacaksınız.

Başlıklandırmalar, yalnızca engelli bireyler için değil, uzun belgelerde herkesin hayatını çok kolaylaştırıyor. Word programınızın görünüm sekmesine girin. Buradaki göster grubunda yer alan gezinti panosunu işaretlediğinizde, alttaki gezinti bölümünden belgenizde atadığınız başlıkları görebilir ve çok hızlı biçimde belgeniz içerisinde dolaşabilirsiniz. Özellikle bir kitap, tez tarzı uzun belgelerle çalışıyorsanız, belgenizi başlıklandırmak ve gezinti panosu üzerinden belgenize göz atmak hakikaten çok yararlı oluyor. Klavye üzerinden gezinti panosuna F6 tuşuyla gelebileceğinizi tekrar hatırlatalım.

Kısa Özet

Çok şeyden bahsettik erişilebilir belge hazırlamak adına. Yazının sonunda bunları maddeler halinde toparlamanın faydalı olacağını düşündüm. Gelin erişilebilir belgeler hazırlamak için dikkat edebileceğimiz tüm noktalar nelermiş topluca bakalım.

- Belgemizde bulunan tüm nesne ve şekillere, üzerlerinde sağ tıklayıp biçimlendir bölümünü açarak düzen ve özellikler kılavuzunda bulunan diğer metin düğmesini seçerek alt açıklama ekleyelim.
- Aynı şekilde tüm tablolara, Tablo özellikleri bölümündeki diğer metin bölümünden özet açıklama girelim.
- Tabloların başlık satırı üzerindeyken, tablo araçları grubundaki tasarım sekmesine gelem ve Üst bilgi satırının işaretli olduğundan emin olalım. Sonrasında yine başlık satırı üzerindeyken sağ tıklayıp tablo özelliklerine girelim, satır sekmesine gelem ve “Her Sayfanın Üstünde Üst Bilgi Satırı Olarak Yinele” onay kutusunu işaretleyelim.
- Belgemizdeki alt bölümleri, giriş sekmesindeki stiller bölümünde bulunan başlık seviyelerini kullanarak başlıklandıralım.
- Sayfamıza yeni bağlantı eklerken, bunu köprü ekle bölümünden yapalım ve görüntülenecek metin kısmına mutlaka anlamlı bir açıklama girelim. Mevcut bağlantılar üzerinde sağ tıklayarak köprü düzenle yapalım ve görüntülenecek metin açıklamalarını kontrol edelim.
- Yinelenen karakterleri kullanmaktan kaçınalım.
- Belgemize yazı eklerken, bunu kesinlikle metin kutusu şeklinde yardımcı teknolojilerin anlayamayacağı biçimde yapmayalım, bildiğimiz paragraf ve satır düzenlerini kullanalım.
- Tüm işimiz bittiğinde, Backstage görünümündeki bilgi sekmesinde bulunan, sorunları denetle alt menüsündeki Erişilebilirliği Denetle aracını çalıştırmayı unutmayalım.

Siz siz olun, hazırladığınız bir belgeyi başkalarıyla paylaşmadan önce, erişilebilirlik denetimini yapmayı ihmal etmeyin. Size gelen herhangi bir belgeyi de erişilebilirlik denetiminden geçirmeden kabul etmeyin.

Dergimizin ikinci yılını dolduruyoruz bu sayıyla birlikte, Eşit, Erişilebilir ve Engelsiz hayat adına bir hoş seda bırakabiliysek ne mutlu bizlere, sizlere.

İpucu Bombardımanı

Elif Emir Öksüz

elifemiroksuz@gmail.com

Merhaba Değerli Okuyucular,

Dergimiz sizlerin hiç eksilmeyen ilgisi, yazar arkadaşlarımdan değerli yazıları ve teknik ekip ve yazı kurulunun özverili çabalarıyla iki yaşını doldurdu. Daha nice yıllara diyor ve bu ay edeceğim laflara geçiyorum.

Bu ay sizlere bir ipucu bombardımanı hazırladım. Windows bilgisayar, JAWS ve Iphone kullanırken işinize yarayabilecek bazı minik püf noktalarını sizler için derledim.

Öncelikle bilgisayarla başlayalım. Youtube bildiğiniz gibi artık vazgeçilmez bir kaynak. Müzikler, diziler, yemek tarifleri, dil dersleri, müzik dersleri ve daha niceleri artık parmaklarımızın ucunda. Fakat bu videoları ileri geri sarmamak ve duraklatmamak benim için büyük bir problem olmaya başlamıştı. Özellikle istatistikle ilgili videolar izlerken, duraklatıp öğretileni gidip uygulamak istiyordum. Tam bu sırada harika ipuçlarına denk geldim ve hemen sizlerle paylaşmam gerektiğini düşündüm.

Youtube üzerinde bir video açtığınızda "insert Z" tuş kombinasyonu ile "use virtual PC curser" seçeneğini kapalı konuma getiriyoruz. Artık videomuz daha da bir parmaklarımızın ucunda. "J" geri sar, "K" duraklat ve başlat ileri sar ve "M" de sesini tamamen kıs ve geri aç komutlarını veriyor. "J" ve "L" tuşlarına basılı tutmanız gerekiyor. Basılı tuttuğunuz süre boyunca ileri ya da geri sarıyor. Eğer başka bir video aramak ya da Youtube sayfasında dolaşıp yorumları okumak veya başka herhangi bir işlem yapmak isterseniz yine "insert Z" yaparak "use virtual PC curser" seçeneğini açık hale getirmelisiniz. Yoksa Jaws size pek bir şey okumayacaktır.

Gelelim Adobe Acrobat Reader programına... Öğrencilerin sık sık pdf uzantılı dosyalarla uğraşması gerekebiliyor. Bazen tıpkı Word belgelerinde yapabildiğim gibi arama yapmak istiyorum ama "Control F" tuş kombinasyonu çalışmıyor. İşte bu durumda yapmanız gereken "Insert Control F" tuş kombinasyonunu kullanmak. Başka bir önemli ipucu da sayfadan sayfaya atlamamızı sağlayan "Control Shift N"

tuş kombinasyonu. Tuşlara basın ve gitmek istediğiniz sayfa numarasını yazıp “Enter” tuşuna basın. İşte artık o sayfadasınız. Eğer elinizdeki belgenin roma rakamlarıyla numaralanmış sayfaları varsa, endişelenmeyin onları da tıpkı diğer rakamlar gibi yazıp o sayfaya atlayabilirsiniz. Bu tuş kombinasyonunu, belgenin kaçınıcı sayfasında olduğunuzu görmek için de kullanabilirsiniz. “Kontrol Shift N” yaptığınızda, yazma alanı dolu geliyor. Üzerinde bulunduğunuz sayfa numarası yazıyor. Yeni sayfa numarasını girmeden önce burada yazanı silmeyi unutmayın. Bu arada Adobe'nin erişilebilirlik ayarlarını yaptığınızdan emin olun. İşinizi çok kolaylaştıracak. Fakat bu başlı başına bir yazı konusu, o nedenle burada değinmeyeceğim.

Gelelim Iphone ve Siri'ye.

Siri'yi çok daha etkin bir biçimde kullanmak emin olun hayatımızı oldukça kolaylaştıracaktır. Takviminize etkinlik eklemek için “etkinlik oluştur” komutu vermeniz yeterli. Siri zaten gerisini size soracak. Ben alarm kurma için de Siri'ye yaptırıyorum. “Sizi sabah 7 için alarm kur” demek alarmı kuruyor. Bazen de mutfakta Siri'ye alarm kurduruyorum. Iphone 6S ile gelen “Hey Siri” özelliğiyle telefona dokunmadan Siri'ye komut verebiliyorum. Ellerim unlu, yağlı ya da köpüklükken Siri'ye “Hey Siri” deyip bip sesini bekliyorum. Sonra “15 dakika sonraya alarm kur” gibi bir komut veriyorum. İşte fırındaki yemeği ne zaman alacağımı artık unutmayacağım.

Siri'yi tavlama oynarken bile kullanabilirsiniz. “Bir zar at” ya da “iki zar at” derseniz Siri zarları atıp size söylüyor. Hatta “Bir kart seç” derseniz, Siri size “Sinek 2” gibi bir cevapla bile dönebiliyor.

İngilizce Siri Türkçe konuşandan biraz daha yetenekli sanırım. Döviz kurlarını ve ölçü birimlerini birbirine çevirebiliyorum, fakat Türkçe 'de bunu yapamadım. Siri ne dediğimi ekrana yazıyor ama anlayamadığını söyleyip bana bir web araması çıkarıyor.

Umarım bu ipuçları hayatınızı biraz daha kolaylaştırır. Eğer az bilindiğini düşündüğünüz ve sevdiğiniz ipuçları varsa, bana e-mail atın. Ben de ileriki yazılarda bütün okuyucularımızla paylaşayım.

